

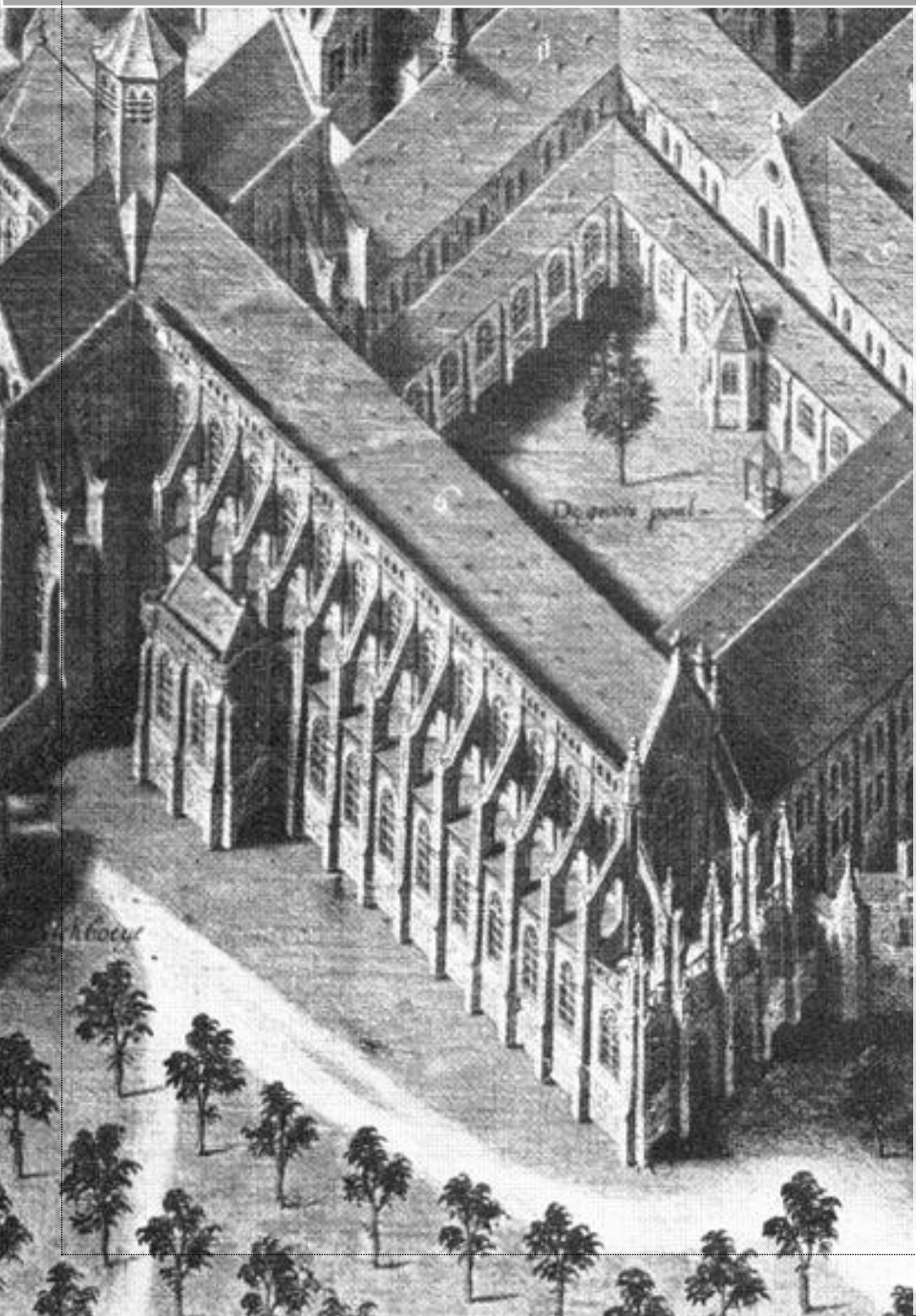
ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2017

ARCHEOLOGIENOTA

Helvetiastraat 74A te Koksijde (West-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 187

CLAEYS S.

JANSSENS D.

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 187

Archeologienota Helvetiastraat
74A te Koksijde (West-
Vlaanderen).

CLAEYS SIMON & JANSSENS DAVID

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters & David Janssens
ISSN	2033-6810

*Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.*

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport.....	- 15 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 15 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 17 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 17 -
3.2.2	Quartaire geologisch	- 18 -
3.2.3	Boringen DOV	- 19 -
3.2.4	Bodem	- 20 -
3.2.5	Bodemtypekaart.....	- 20 -
3.2.5.1	Potentiële bodemerosie	- 21 -
3.2.5.2	Erosiegevoeligheid.....	- 22 -
3.2.5.3	Landgebruik	- 23 -
3.2.5.4	Gewestplan.....	- 24 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 26 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 26 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 27 -
3.3.2.1	Fricx-kaarten (1712)	- 27 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 28 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 29 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 30 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 31 -
3.3.2.6	Topografische kaarten 1911 & 1949	- 32 -
3.3.2.7	Orthofoto's 1971 & 1979 – 1990.....	- 34 -

3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 35 -
4	Besluit.....	- 37 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 37 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 38 -
5	Bibliografie.....	- 39 -
6	Lijst van plannen.....	- 40 -
7	Lijst van figuren	- 42 -
8	Bijlage	- 43 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017D351
Site	Koksijde - Helvetiastraat
Projectsigle ADEDE	KOK-HEL
Ligging	Helvetiastraat 74A BE-8670 Koksijde
Bounding Box	Punt 1 (NW): X: 28937.053m Y: 201171.788m Punt 2 (ZO): X: 29034.9m Y: 201078.784m
Topografische kaart	Zie plannr. 1 (onderaan paragraaf)
Kadaster	Koksijde Afd. 1, Sectie F, nr. 693D4 Zie plannummer 3 (onderaan paragraaf)
Soort onderzoek	Bureaustudie, archeologienota
Opdrachtgever	Sotex CVA Veurnestraat 22A BE-8670 Koksijde
Aard van de vervolgwerven	verkaveling
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 2017/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Claeys S. & Janssens D., 2017, Archeologienota Helvetiastraat 74A te Koksijde (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 187, Gent.
Grootte projectgebied	4188m ²
Periode uitvoering	April 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, bureauonderzoek
Verstoorte zones	Zie plannr 4 (onderaan paragraaf)

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

KOKSIJDE-HELVETIASTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017D351 28/04/2017

© AGIV

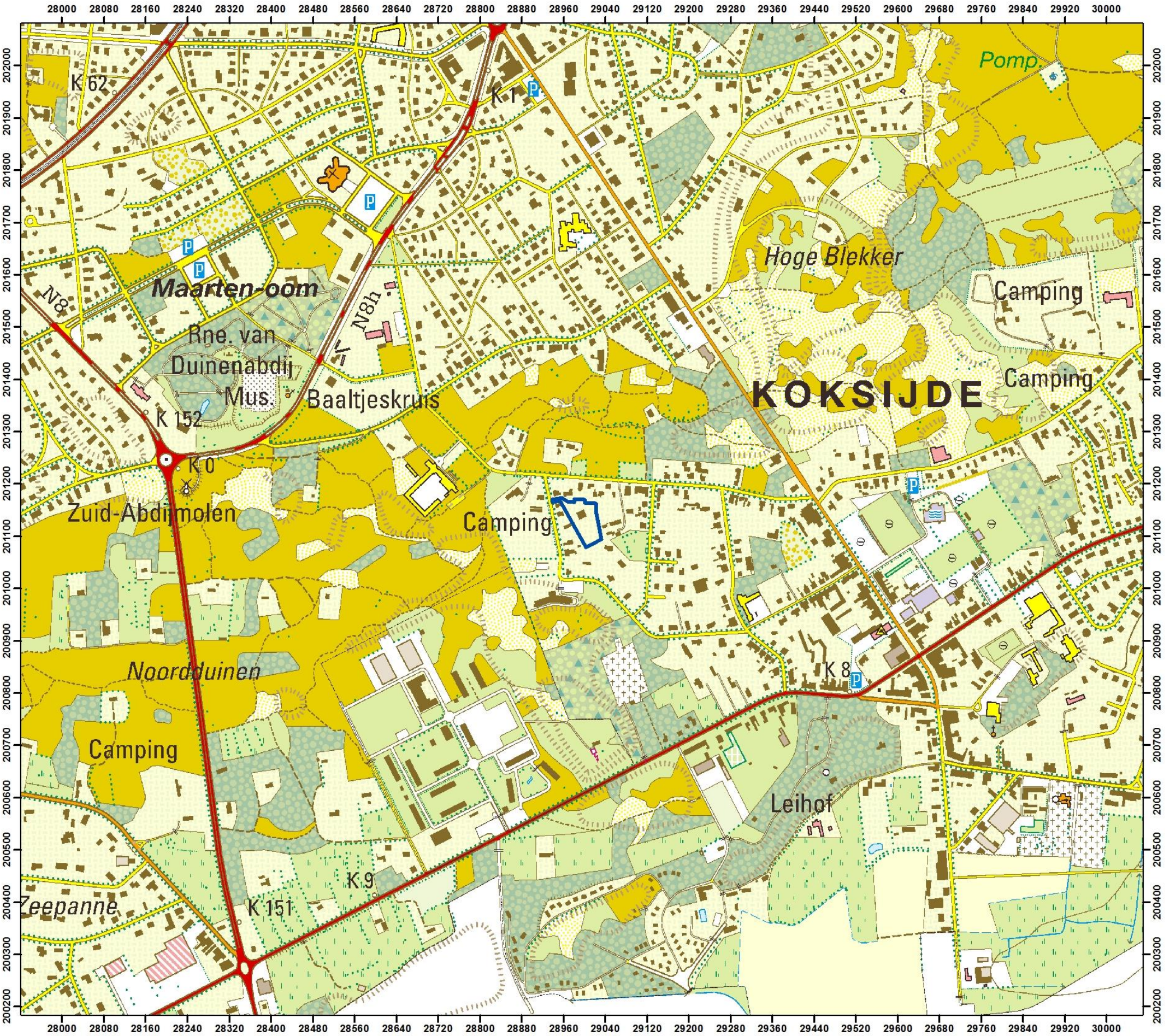
Legende

Projectgebied

N

0 520

Meter

KOKSIJDE-HELVETIASTRAAT

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017D351 28/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

0 30

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

KOKSIJDE-HELVETIASTRAAT

Plannr. 3
GRB (kadaster)

2017D351 28/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

030

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

KOKSIJDE-HELVETIASTRAAT

Plannr. 4
Bestaande verstoorde zones

2017D351 28/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

Type

Bebouwing

Verharding

Zwembad

N

030

Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied werd voorafgaand nog geen archeologisch onderzoek verricht. In de onmiddellijke en ruimere omgeving echter wel. Deze worden kort toegelicht in het assessmentrapport.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit een vrijstaande woning met achterliggend zwembad. Rondom de woning is verharding, zo is er eveneens een verharde private weg die leidt tot aan de Helvetiastraat die ten westen ligt. Verspreid over het terrein komen alleenstaande bomen voor die enigszins geconcentreerd zijn in het westen en het zuiden. Ter hoogte van deze bomencluster bevindt er zich eveneens een bijgebouw. Voor een inplantingsplan van de bestaande toestand wordt verwezen naar plannr. 5. Een grondplan met doorsnede van de bestaande woning werd bijgevoegd in Bijlage.

2.5 Beschrijving geplande werken

Het bestaande perceel zal opgedeeld worden in twee loten waarvan de bouwoppervlaktes reeds bepaald zijn. Het perceel waarop de bestaande woning zich bevindt, zal een bouwoppervlak kennen dat ca. 1200m² zal bedragen, maar hierbij blijft de bestaande woning behouden¹. Het tweede lot (1671,12m²) zal een bouwoppervlakte van ca. 585m² hebben. Er wordt in het noorden, ter hoogte van de bestaande verharding eveneens een zone voorzien waarbinnen een toegangsweg kan gerealiseerd worden. Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 6.

2.6 Randvoorwaarden

Door de aanwezigheid van de bestaande bebouwing dient eventueel verder onderzoek uitgevoerd te worden na het slopen van deze bebouwing en het ruimen van de bestaande verharding.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

¹ Mededeling opdrachtgever

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1744
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

KOKSIJDE-HELVETIASTRAAT

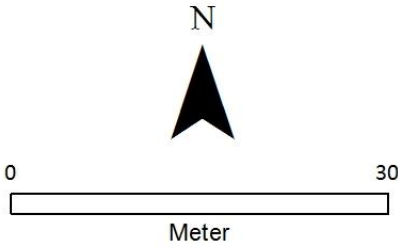
Plannr. 5
Inplantingsplan bestaande toestand

2017D351 28/04/2017

© AGIV, opdrachtgever

Legende

Projectgebied

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

KOKSIJDE-HELVETIASTRAAT

Plannr. 6
Inplantingsplan geplande toestand

2017D351 28/04/2017

© AGIV, opdrachtgever

Legende

Projectgebied

bouwzone

private toegangsweg

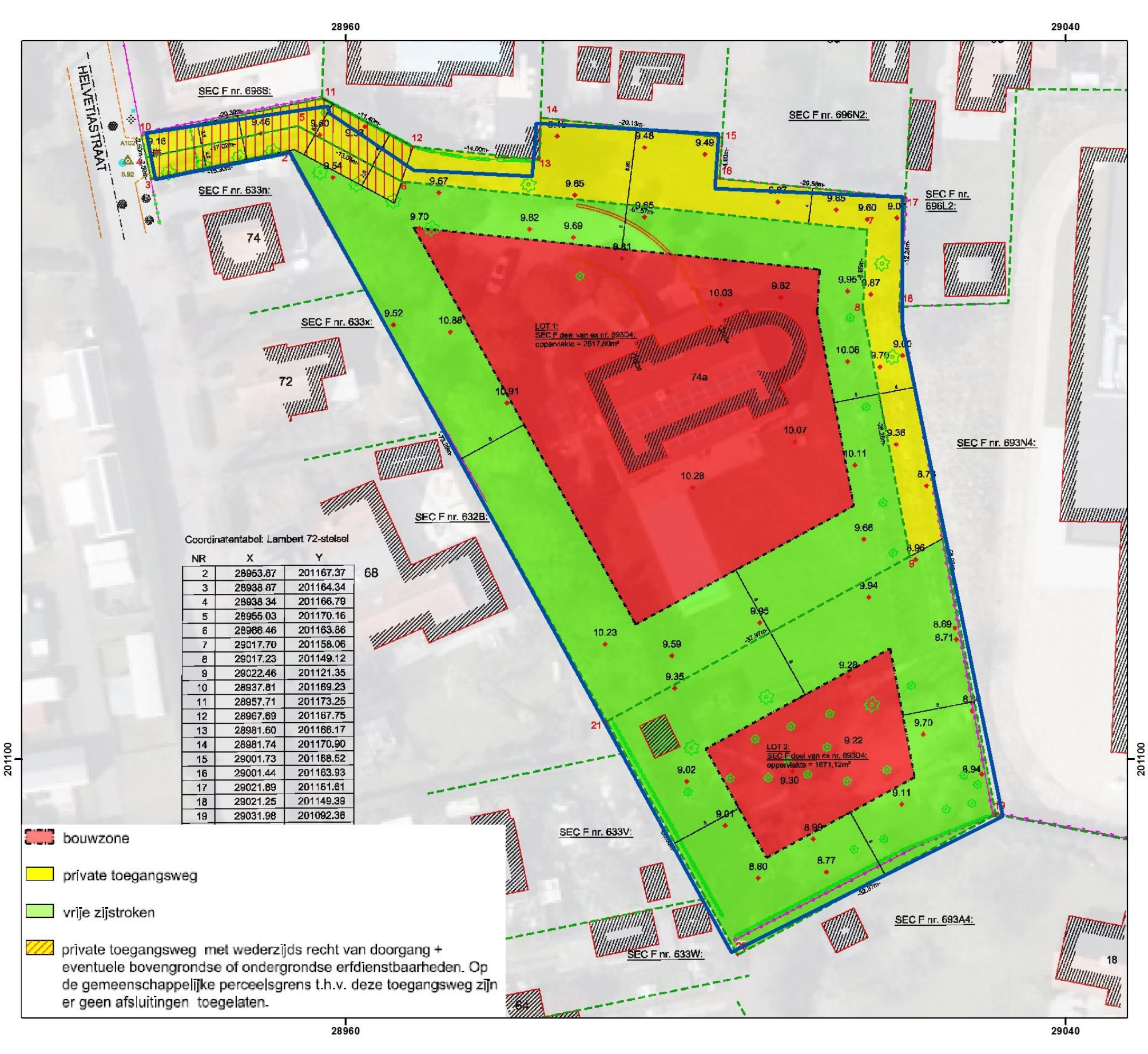
vrije zijstroken

private toegangsweg met wederzijds recht van doorgang + eventuele bovengrondse of ondergrondse erfdienstbaarheden. Op de gemeenschappelijke perceelsgrens t.h.v. deze toegangsweg zijn er geen afsluitingen toegelaten.

N

0 30

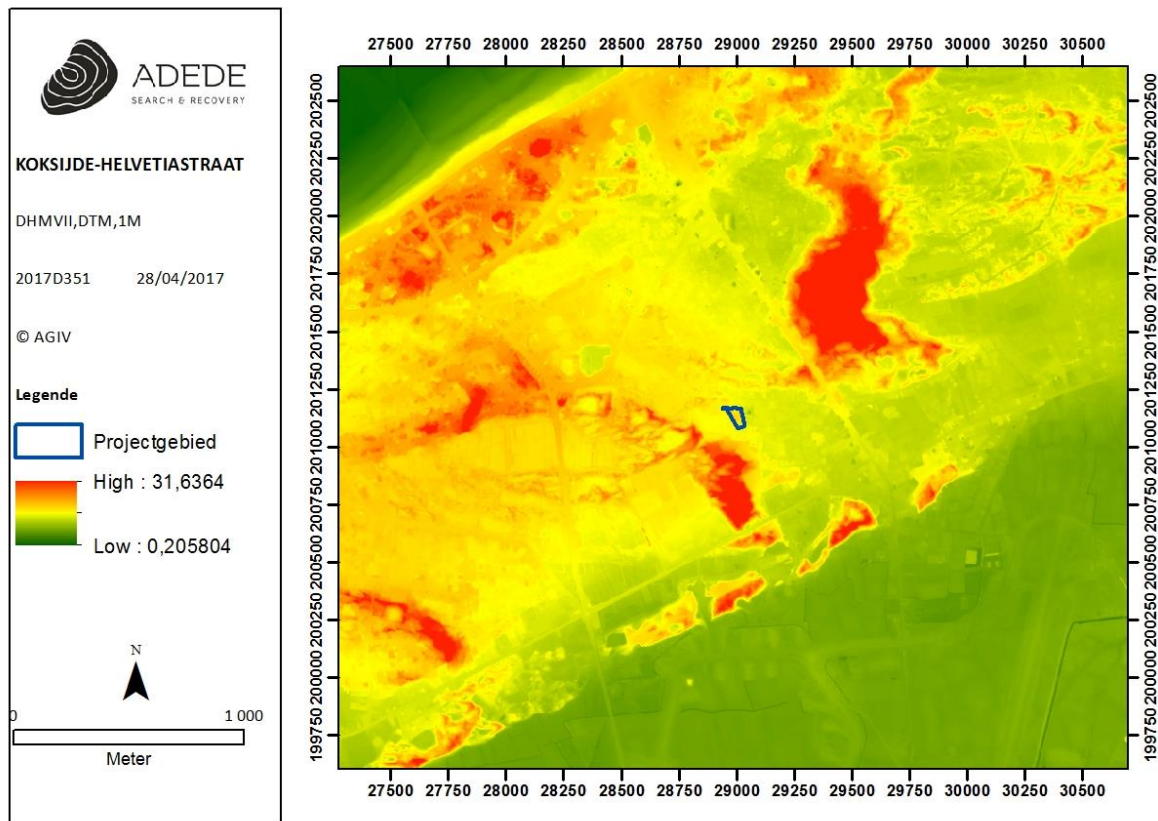
Meter

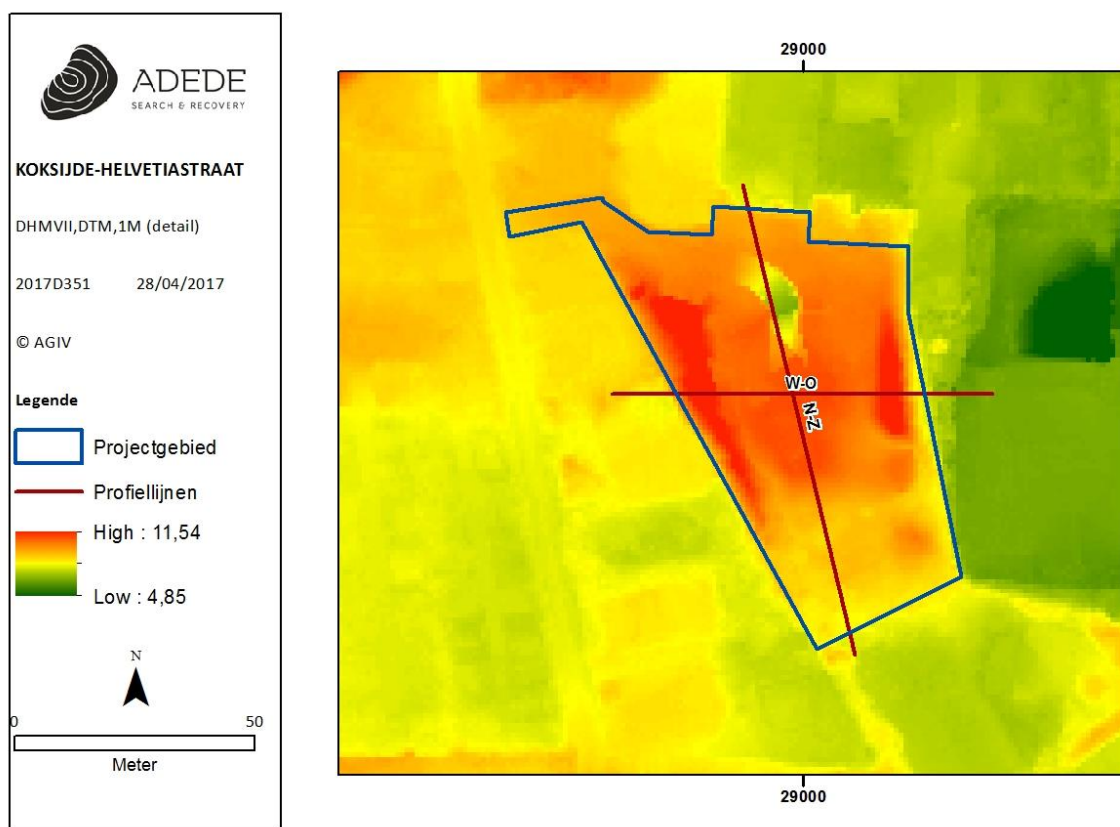
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

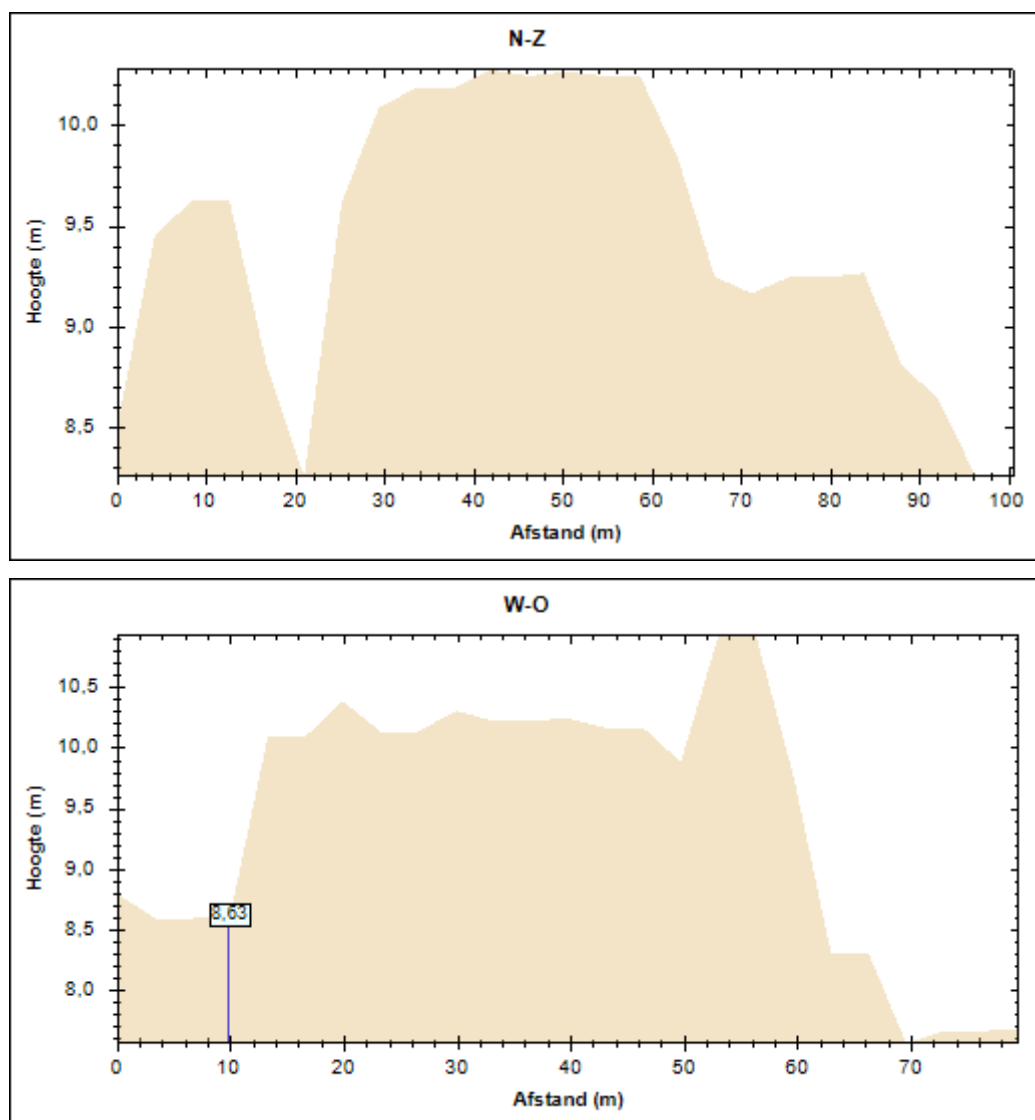
Geografisch gezien bevindt het onderzoeksgebied zich in de kuststreek waarbij de kustlijn zich op zo'n 2,5 km afstand bevindt. Het onderzoeksgebied bevindt zich net in de duinengordel. In de duinengordel staan geen waterlopen gedocumenteerd. Iets meer naar het zuiden lopen de Langgeleed en de Westduingeleed. Op onderstaand hoogtemodel valt duidelijk de kustvlakte waar te nemen waarbinnen het onderzoeksgebied zich bevindt. De hoogteprofielen schetsen het onderzoeksgebied op een gemiddelde hoogte van 10m TAW, opmerkelijk hoger dan de omliggende percelen. Bijkomend vindt er een afhelling plaats in zuidelijke richting.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHM VII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

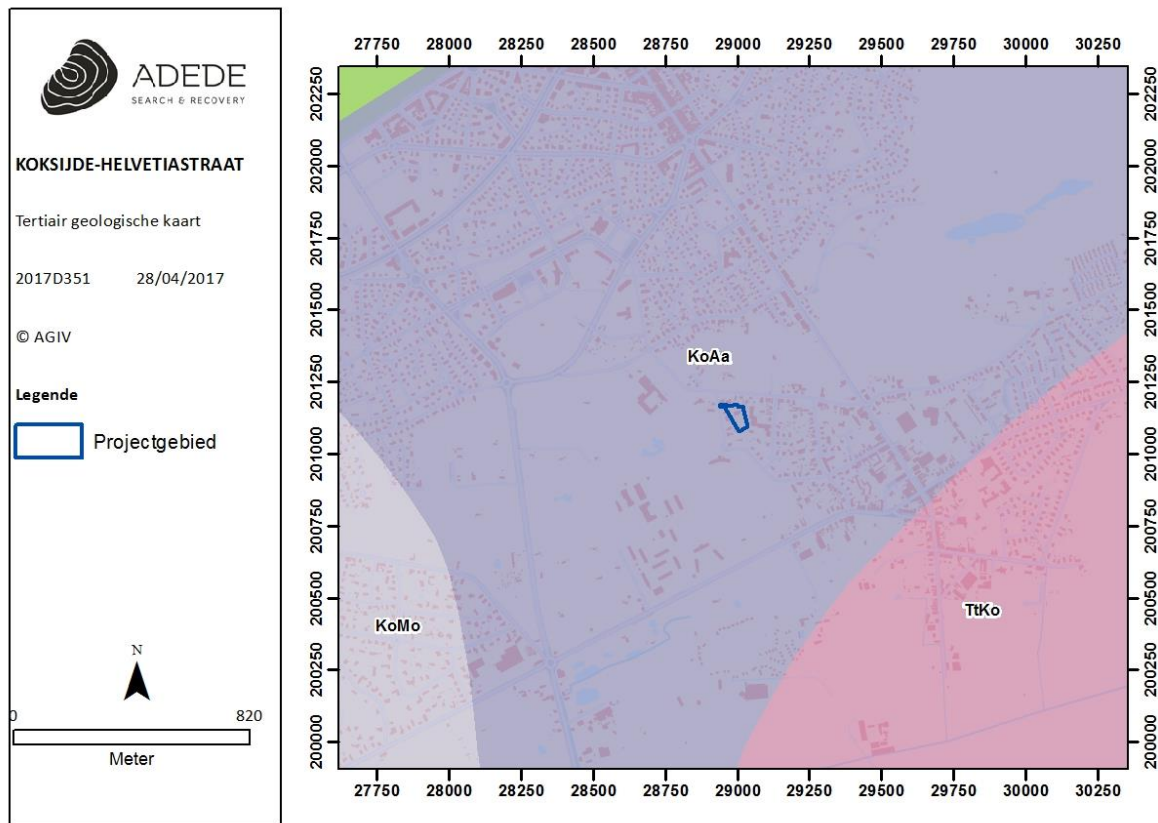
3.2.1 Tertiair geologisch

Ter hoogte van het volledige onderzoeksgebied is het **Lid van Aalbeke**² (KoAa) terug te vinden. Dit lid vormt een donkergrijze tot blauwe kleilaag met. Het lid van Aalbeke maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk, wat de onderste formatie is van de **Ieper Groep**³ (samen met de Formatie van Tielt en de Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Kortrijk bestaat uit door de zee afgezette, i.e. mariene,

² Bogemans F., 2007, Toelichting bij de tertiairgeologische kaart, kaartblad 4-5-11-12, Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

³ Lithostratigrafische tabel van het Neogeen en Paleogeen (Tertiair), DOV

kleilagen, daterend uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen). De formatie wordt verder opgedeeld in 4 leden (van oud naar jong): het Lid van Mont-Héribu, Saint-Maur (of Orchies), Moen (of Roubaix) en Aalbeke. Al deze leden zijn voornamelijk opgebouwd uit kleilagen, soms kunnen meer zandige en siltige lagen voorkomen.

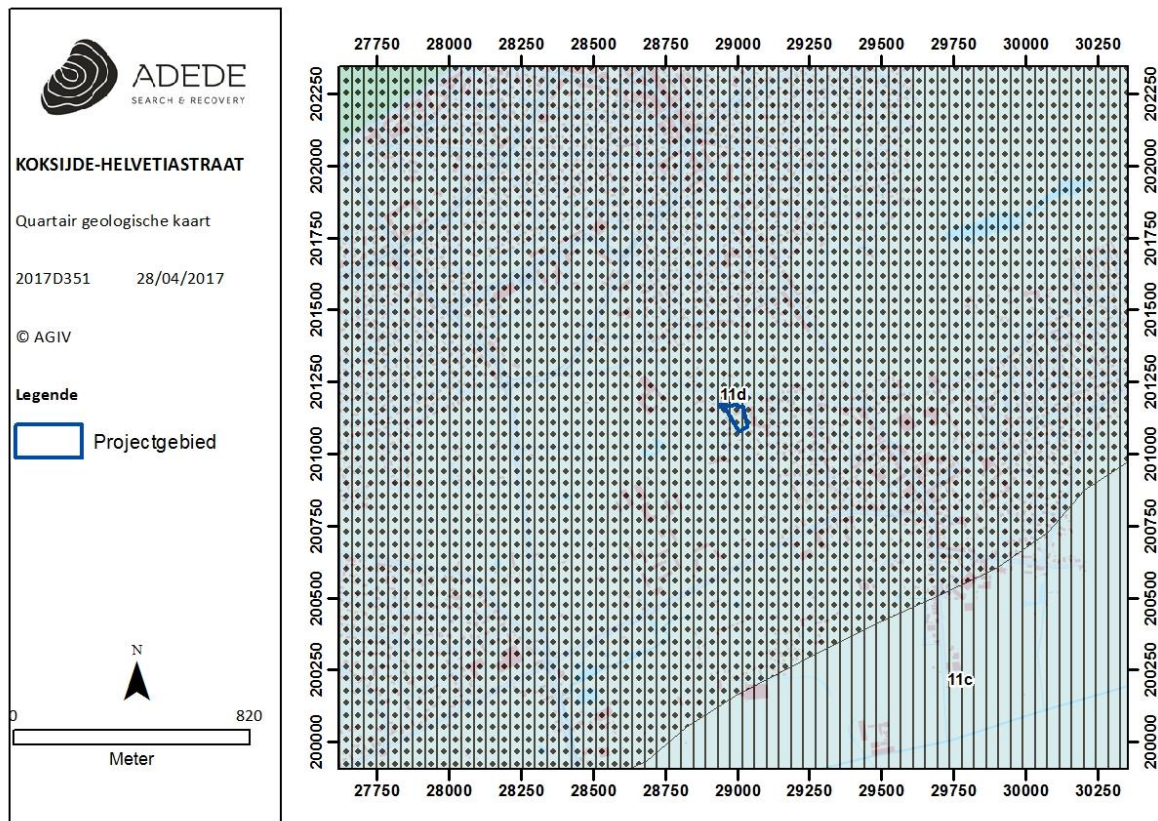
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Het volledige onderzoeksgebied is gesitueerd in eenzelfde quartaire afzetting, met name **profieltype 11d**. Bij dit profieltype⁴ zijn er Holocene en/of Tardiglaciale eolische afzettingen op getijdenafzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. De opbouw van dit profieltype is als volgt: **GLPe**: Dit zijn getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) bedekt door **ELPw** en/of **HQ**: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het

⁴ Bogemans F., 2005, *Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen*, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Anderzijds kunnen er eveneens hellingsafzettingen van het quartair aanwezig zijn. Deze karteereenheid kan mogelijk lokaal afwezig zijn. Boven deze karteereenheden komt ook nog **Gh** voor: Dit zijn getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Holoceen. Als laatste worden deze karteereenheden bedekt door **EH**: Dit zijn zandige eolische afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Boringen DOV⁵

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zelf werden in het verleden nog geen boringen uitgevoerd. Wanneer gekeken wordt naar mogelijke boringen in een straal van 500 m rondom het onderzoeksgebied, kan men er enkele terugvinden:

- kb11d35e-B31 (ca. 450 m ten oosten):

XY(Lambert72)	29458.0	201155.6
---------------	---------	----------

⁵ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

- 0,00 – 1,70 m: Quartaire afzettingen
- kb11d35e-B126 (ca. 490 m ten noorden):
XY(Lambert72) 29161.1 201580.6
 - 0,00 – 4,00 m: Duinen
 - 4,00 – 15,00 m: Quartaire afzettingen

Hieruit kan afgeleid worden dat de quartaire afzettingen ter hoogte van het onderzoeksgebied een dikte hebben van minimum 1,70 m. De meest recent beschreven boring dateert van 1938 waardoor de mogelijkheid bestaat dat deze boringen niet meer representatief zijn voor de huidige toestand. Voor de volledigheid worden ze hier wel opgenomen.

3.2.4 Bodem

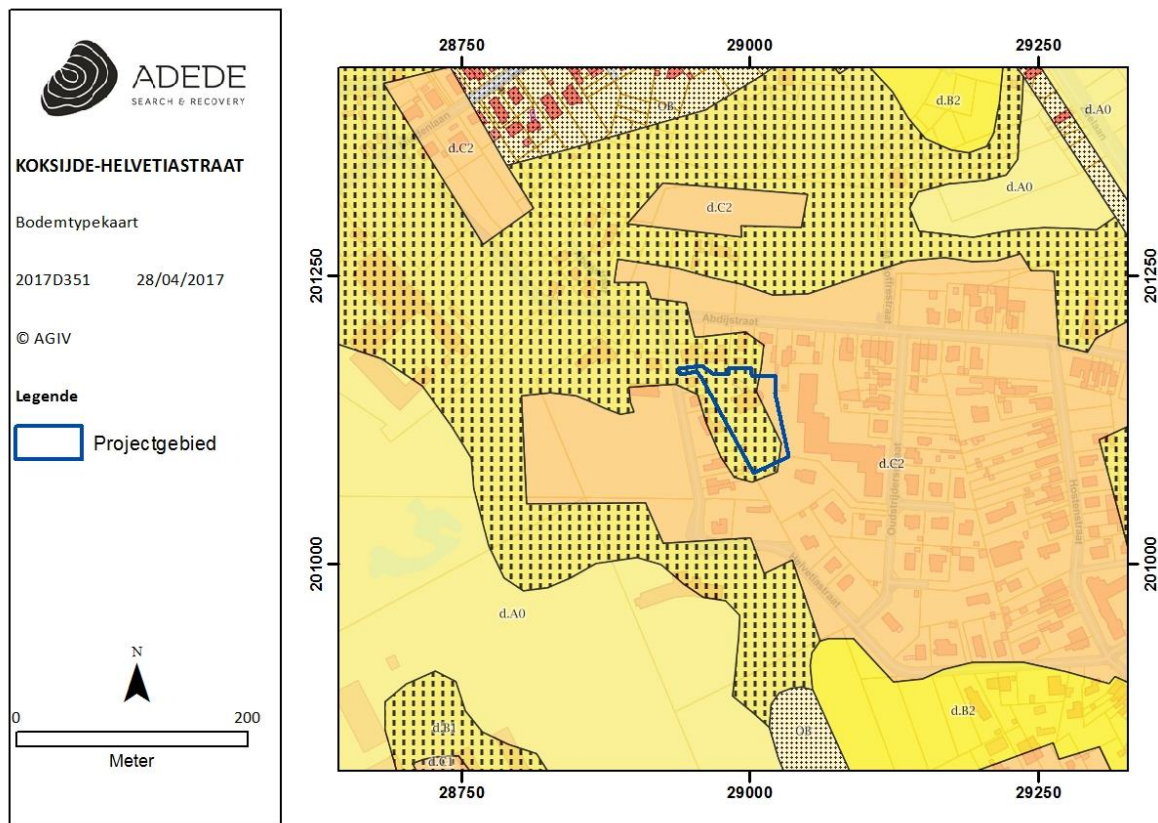
In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.5 Bodemtypekaart⁶

Op de bodemtypekaart wordt ter hoogte van het onderzoeksgebied 'd.B1' en 'd.C2' als bodemtypes teruggevonden.

- **d.B1:** Dit zijn grote duinpannen en de lage kleine duintjes, met hoogteverschillen van 1 tot 2,5 m op geringe afstand. De B1 gronden vertonen nagenoeg dezelfde opbouw als deze van de hoge duinen, enkel is de humushoudende bovengrond dikker. Roestvlekken komen soms binnen boorbereik voor, maar steeds op meer dan 90 cm diepte. Deze duingronden zijn grotendeels begroeid, meestal met houtgewas. Deze houtgewassen kunnen geëxploiteerd worden, maar hun belang ligt vooral in de bescherming tegen verschuiving.
- **d.C2:** Dit zijn de kunstmatig vereffende duingronden en de duinzandgronden uit het overgangsgebied tussen de Duinstreek en de Polderstreek. Deze gronden bestaan volledig uit jong duinzand. Roestverschijnselen komen voor tussen 30 en 90 cm diepte. De bovengrond is iets meer humushoudend dan deze van het C1 type.

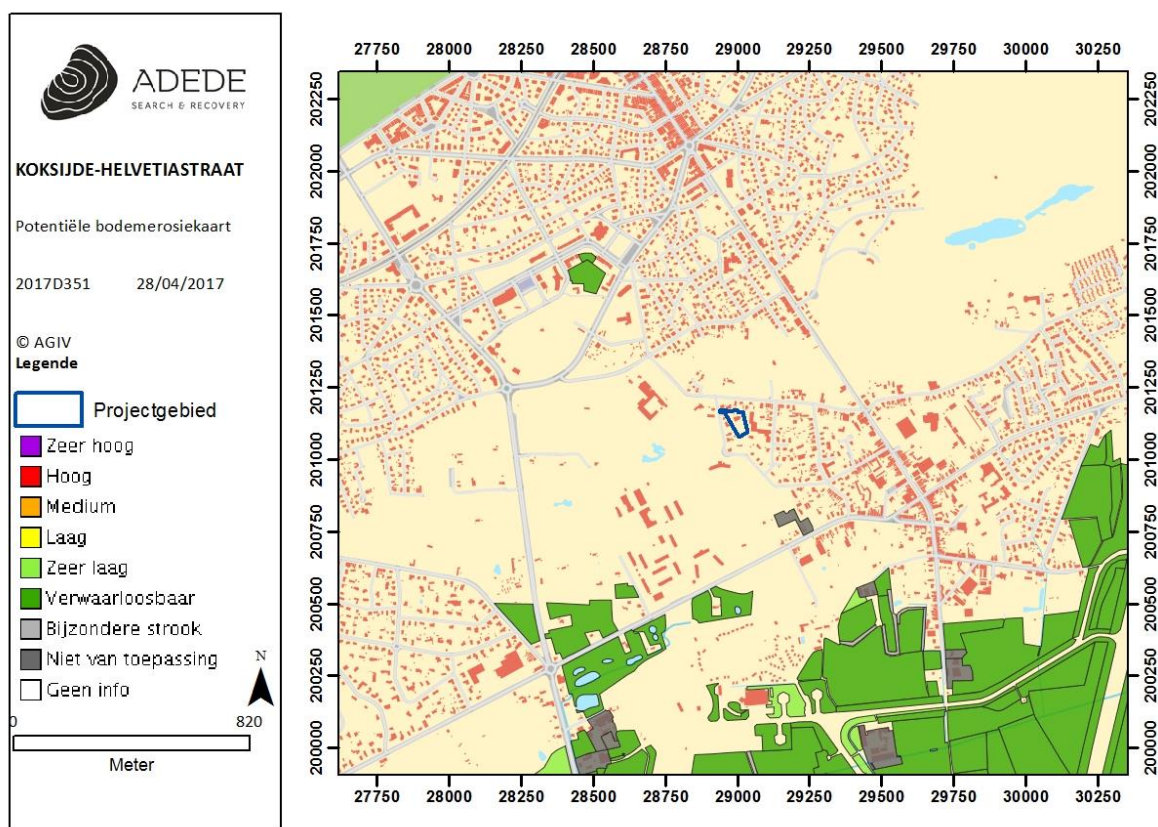
⁶ Van Ranst E. & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor Bodemkunde, Gent.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.5.1 Potentiële bodemerosie

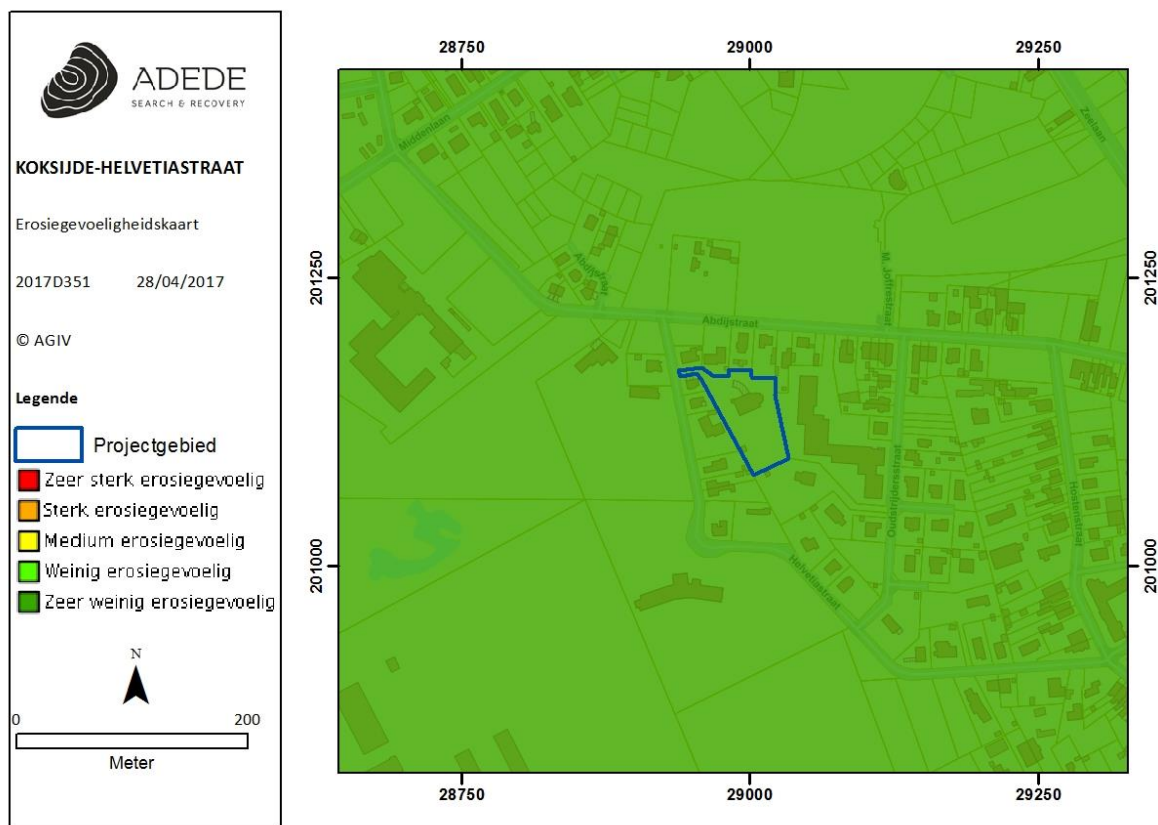
De potentiële bodemerosie per perceel houdt rekening met onder meer het bodemtype, de hellingsgraad en de hellingslengte van het perceel. Het houdt echter geen rekening met het huidige landgebruik. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is er geen info over de totale potentiële erosie, maar als men kijkt naar een straal van 800 m rond het onderzoeksgebied, is de totale potentiële erosie zeer laag tot verwaarloosbaar.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.5.2 Erosiegevoeligheid

Het onderzoeksgebied is benoemt als zijnde van erosiegevoeligheid klasse 5, wat wil zeggen dat er zeer weinig erosiegevoeligheid is.

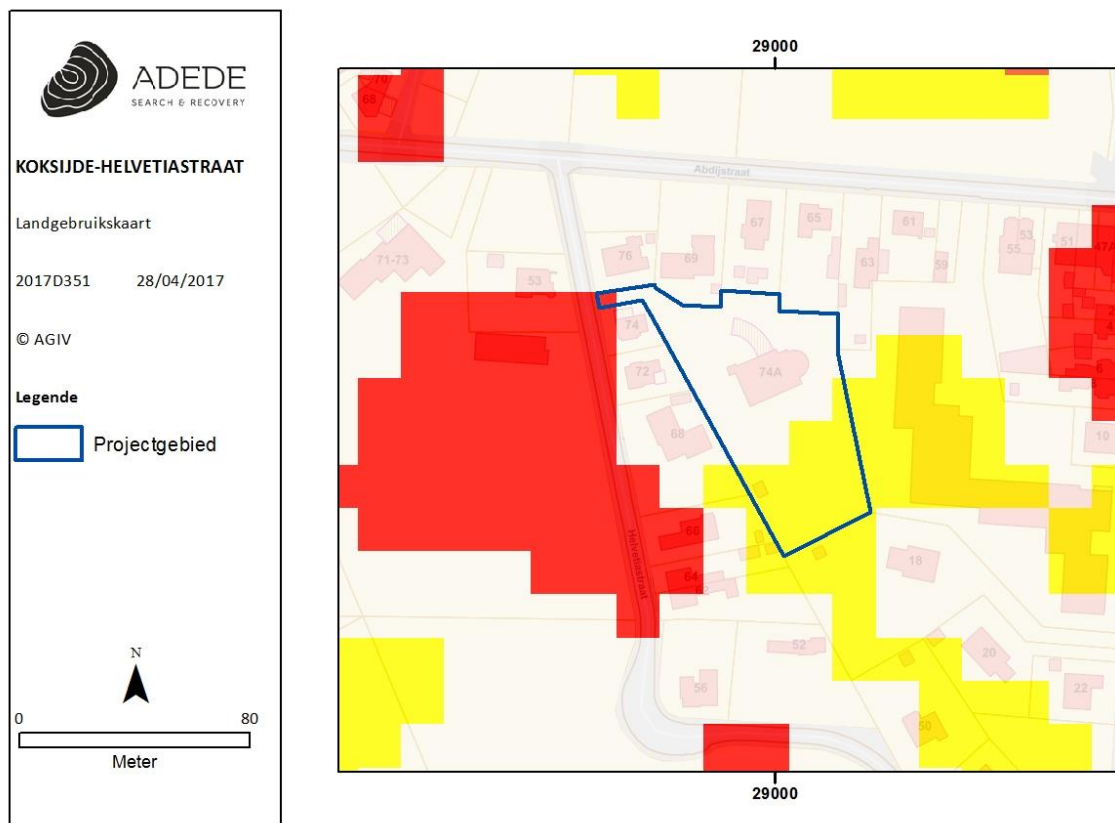
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.5.3 Landgebruik

Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruikt gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het onderzoeksgebied als volgt gekarteerd staat:

- **Akkerbouw:** Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied bestaat hieruit. Hierbij wordt de bodem gebruikt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- **Weiland:** Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied bestaat hieruit. Deze bodem is bedekt met gras en is niet gelegen in het overstromingsgebied van een rivier.
- **Andere bebouwing:** Enkel een klein deel in het noordwesten van het onderzoeksgebied bestaat hieruit; bijna verwaarloosbaar. Bij dit landgebruik is het grootste deel van het gebied bedekt door structuren zoals gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met

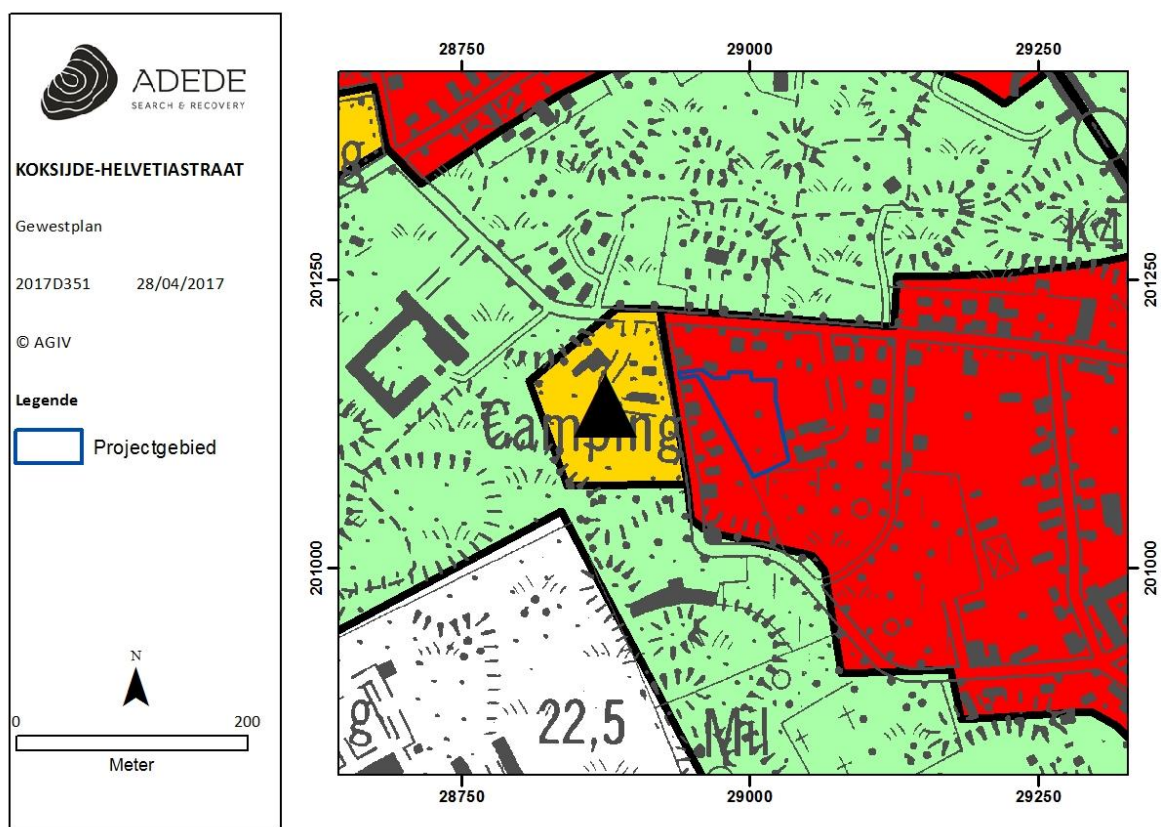
groene oppervlakten en stukken open bodem. Standaard is tussen 30 en 80% van deze bodem verhard. Dit landgebruik komt in het oostelijk deel voor van het onderzoeksgebied.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.5.4 Gewestplan

Het onderzoeksgebied is ingedeeld als woongebied (0100) op het gewestplan.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De Belgische kustvlakte is een product van een duizenden jaren durende evolutie. Zo stond tijdens de laatste ijstijd de zeespiegel ruim 100m lager dan vandaag. Aan het einde van deze ijstijd met het smelten van de ijskappen begon deze weer te stijgen (transgressie) en overspoelde dit het land. Geleidelijk aan begon het gebied echter weer te verlanden en kreeg landflora en -fauna de kans hier weer te gedijen. Hierna werd de kustvlakte tijdens twee transgressies opnieuw overspoeld. Hiervan was deze van tussen de 2de en 8ste eeuw n.Chr. de belangrijkste waarbij de zee de grenzen van het huidige Brugge en Diksmuide bereikte. Met het aanleggen van dijken in 1404 als reactie op de ramp die de Sint-Elisabethvloed van 19 november vormde kreeg de kustvlakte haar definitieve uitzicht.

Reeds voor deze definitieve ‘vastlegging’ van de kustlijn ontstonden reeds kleine nederzettingen en steden binnen deze kustvlakte. Zo vormde Wulpen, vanaf 961, één van de oudste nederzettingen op de linkeroever van de IJzer. Omstreeks 1120 groeit uit deze nederzetting het nabij gelegen Oostduinkerke, gevolgd door Koksijde.

De naam Koksijde komt een eerste keer voor in historische bronnen in 1239 als ‘Coxhide’ wat vermoedelijk afgeleid is van ‘Cox’, wat kokkel of hartmossel betekent, en ‘Yde’ wat ankerplaats of kreek betekent. Koksijde lag waarschijnlijk oorspronkelijk aan de kustlijn net buiten het abdijdomein, gekend als de parochie Sint-Walburga van Veurne. Het zou zijn ontstaan kennen als veetelersnederzetting, ingeplant op de rand van het toenmalig duingebied. Deze nederzetting werd in zijn groei geremd door de uitbreiding van het kerndomein van de abdij Ten Duinen.

Die laatste werd gesticht in het eerste kwart van de 12e eeuw (1107) door Franse benediktijnen in de duinen van Koksijde. In 1128 werd de abdij dankzij een grafelijke schenking op een andere, meer geschikte plaats gevestigd. In 1138 werd de abdij opgenomen in de orde van Citeaux. In 1174-1175 wordt de cisterciënzerabdij Ter Doest een dochterinstelling van Ten Duinen waardoor ze beiden een grootmacht vormden in het kustgebied. In de dertiende eeuw floreerde de abdij: in de eerste helft van de dertiende eeuw werd de abdij uitgebreid tot een groots complex, de abdij kon toen een enorm domein in de kustlanden en de ingedijkte polders tussen Duinkerke en Nieuwpoort (het “Westkwartier”), in Hulsterambacht (het “Oostkwartier”) en Zuid-Beveland tot zijn bezittingen rekenen. Vanaf de 14e eeuw kwamen echter de eerste tekenen van verval, als gevolg van financiële, economische en godsdienstige perikelen. In de 16e eeuw leed de abdij vervolgens onder verwoestingen door beeldenstormers, Orangisten en watergeuzen. Daarom werd vanaf 1601 de nabijgelegen hoeve “Ten Bogaerde” als voorlopige abdij geïnstalleerd. Vanaf 1627 werd de Ten Duinen

abdij definitief overgebracht naar Brugge, in een oud refugium van de Ter Doest abdij. Tijdens de Franse Revolutie werden de bezittingen verkocht⁷.

In 1216 werden hieromtrent regelingen getroffen waarbij het dorp in oostelijke richting verder kon uitgroeien. De dorpskern werd geleidelijk door de duinenmigratie meer naar het zuiden uitgebouwd. Deze nederzetting verdween onder het wandelende duin *de Galloper*, een wandelende paraboolduin, een veelvoorkomend probleem in de 17^e en 18^e eeuw. Het huidige Koksijde ligt ongeveer 600 meter zuidelijker, aan de rand van de polder, waar de nieuwe kerk werd opgetrokken in 1706, langs de toenmalige Killewaertstraat (de huidige Kerkstraat)⁸. Deze dorpskern bestond uit een losse bebouwing. In de loop van de 19^e eeuw werd de dorpskern verder uitgebouwd en ging men over tot landbouwontginningen in het duinengebied. De aanleg van de Zeelaan betekende de start van een nieuwe ontwikkeling⁹. Een gedeelte van de duinen, waaronder de Galloper, werden in de Eerste Wereldoorlog afgegraven voor zandzakjes voor de loopgraven. In september 1914 barst in de Westhoek het oorlogsgeweld in alle hevigheid los en wordt de Duitse opmars aan de oevers van de IJzer gestopt. Klaslokalen van de gemeenteschool worden ingericht als slaapplek voor soldaten. Veel kinderen worden naar Franse schoolkolonies gestuurd.

In 1915 wordt nabij de hoeve Ten Bogaerde een vliegveld voor drie smaldelen aangelegd. Het eerste en tweede smaldeel worden in juni 1916 naar de Moeren overgebracht. Het derde volgt in de herfst van 1917¹⁰. Na Wereldoorlog I was Koksijde één van de weinige steden in de Westhoek die niet werd opgenomen in de lijst met herop te bouwen dorpskernen¹¹.

Tijdens de tweede wereldoorlog zijn er eveneens restanten bewaard ter hoogte van Koksijde -bad. Hier zijn talrijke bunkers tussen de duinen aangetroffen evenals de Atlantik Wall, de verdedigingslinie aangelegd door de Duitsers langs de Atlantische Oceaan¹².

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Fricx-kaarten (1712)

De Fricx kaart geeft een lichte verschuiving weer ten opzichte van de werkelijke ligging. Het gebied lag ten noordwesten van Koksijde en niet ten oosten zoals hier werd weergegeven.

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/16323>

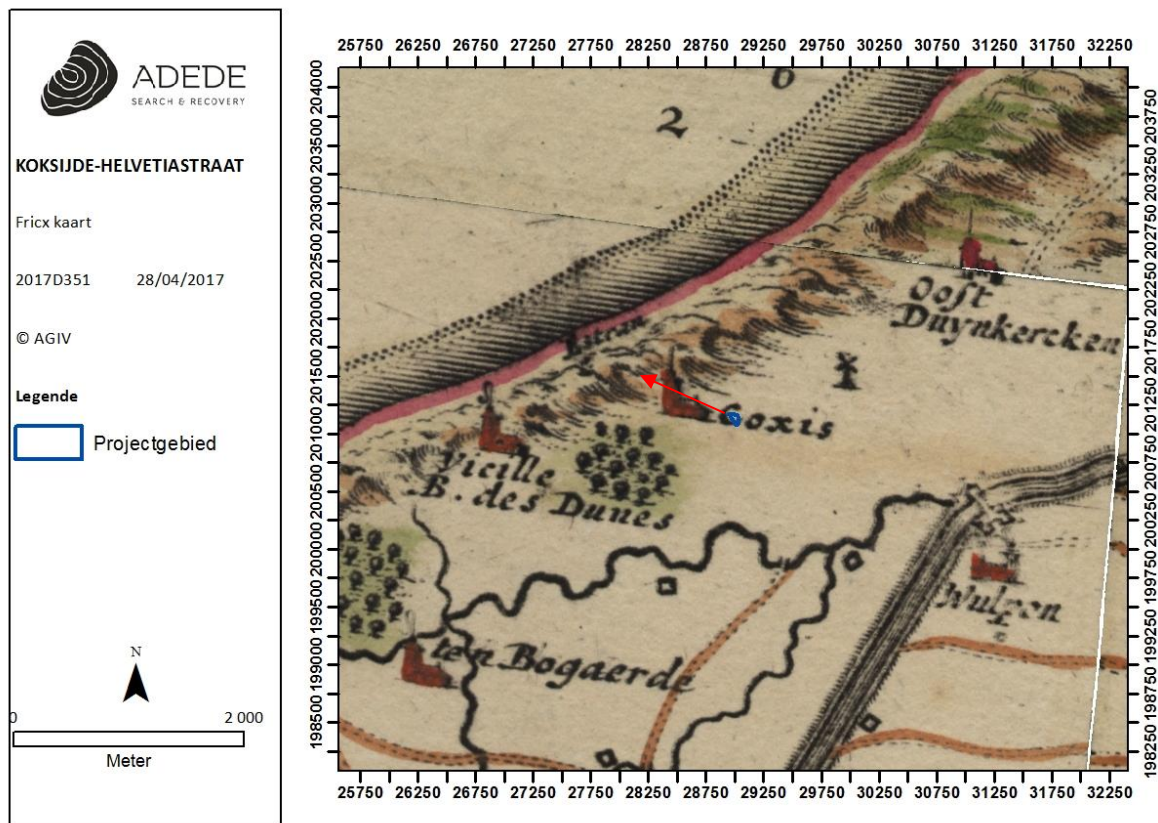
⁸ Termote 2011, 34.

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed id 121091.

¹⁰ <http://www.koksijde.be/geschiedenis>

¹¹ BIJNENS B., LUST B, 1971

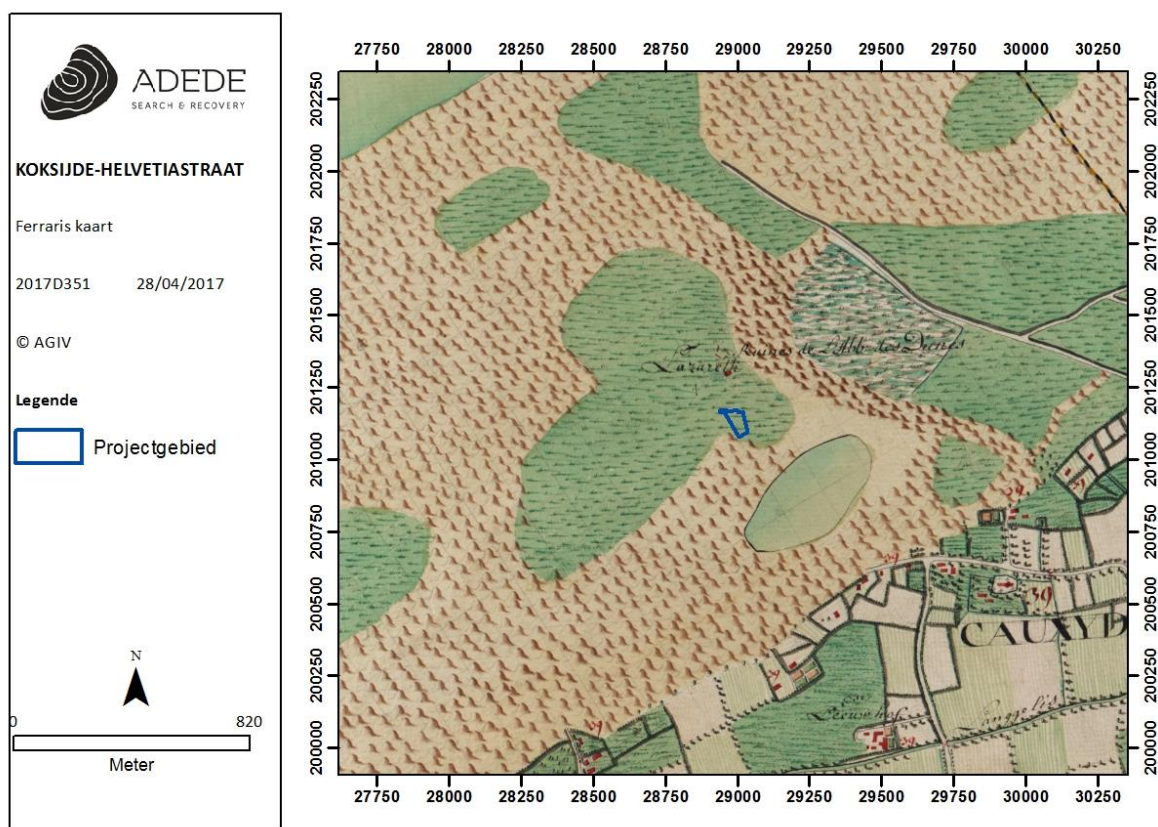
¹² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/16323>

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

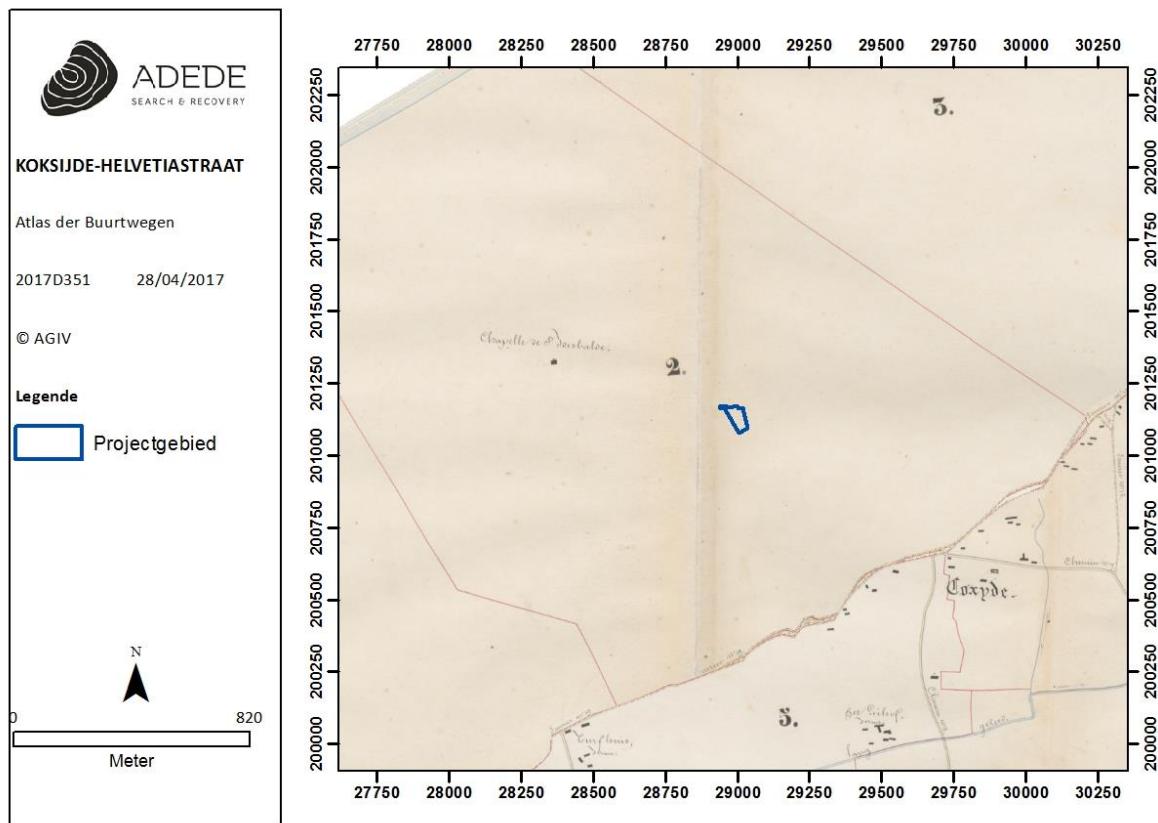
Op onderstaand fragment wordt het onderzoeksgebied geschetst binnen de duinengrodel met een letterlijke vermelding van de ruïnes van de abdij Ter Duinen vlakbij ten noordwesten. Het gebied zelf ligt in de duinenvlakte, binnen een natte zone, ten zuiden is er een duinpanne zichtbaar, ten zuidoosten bevindt zich Koksijde.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 Atlas der Buurtwegen (1840)

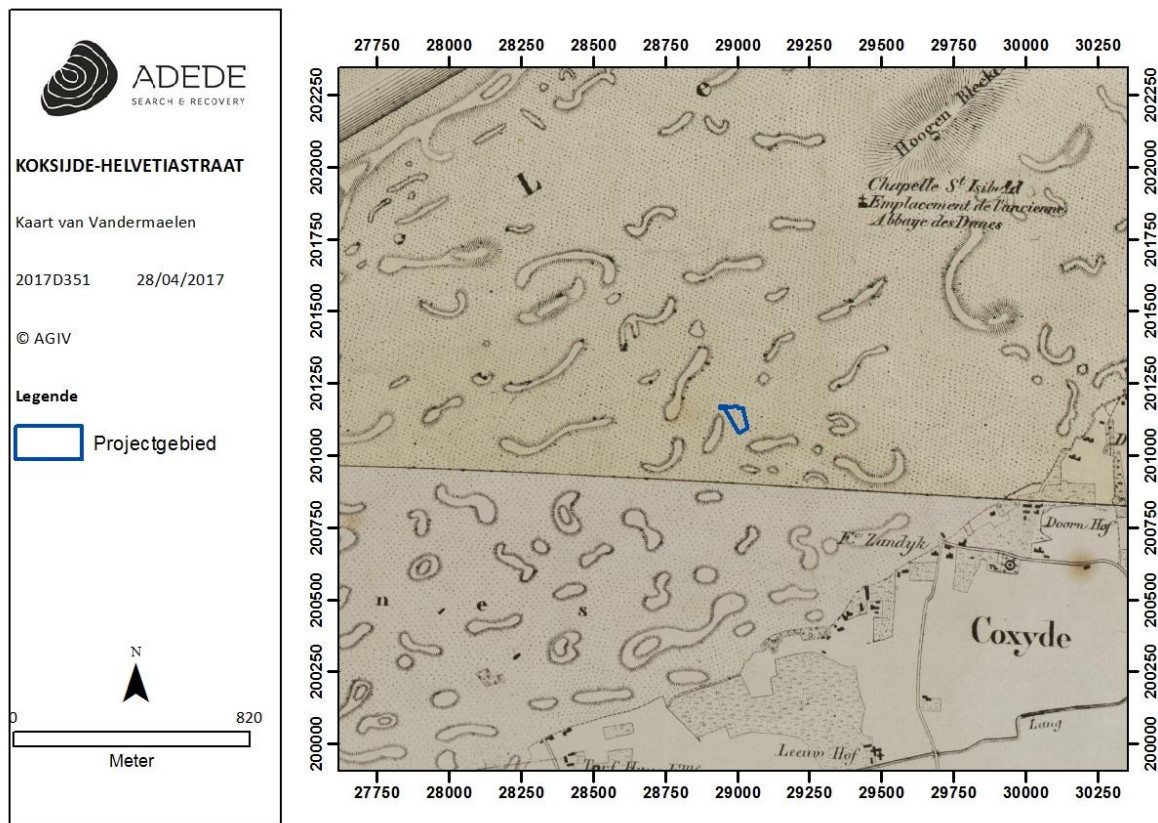
Op deze kaart is enkel de ligging binnen ten noordoosten van Koksijde waar te nemen binnen de Duinengordel met uitzondering van de Kappel ter hoogte van de ruïnes van de abdij.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

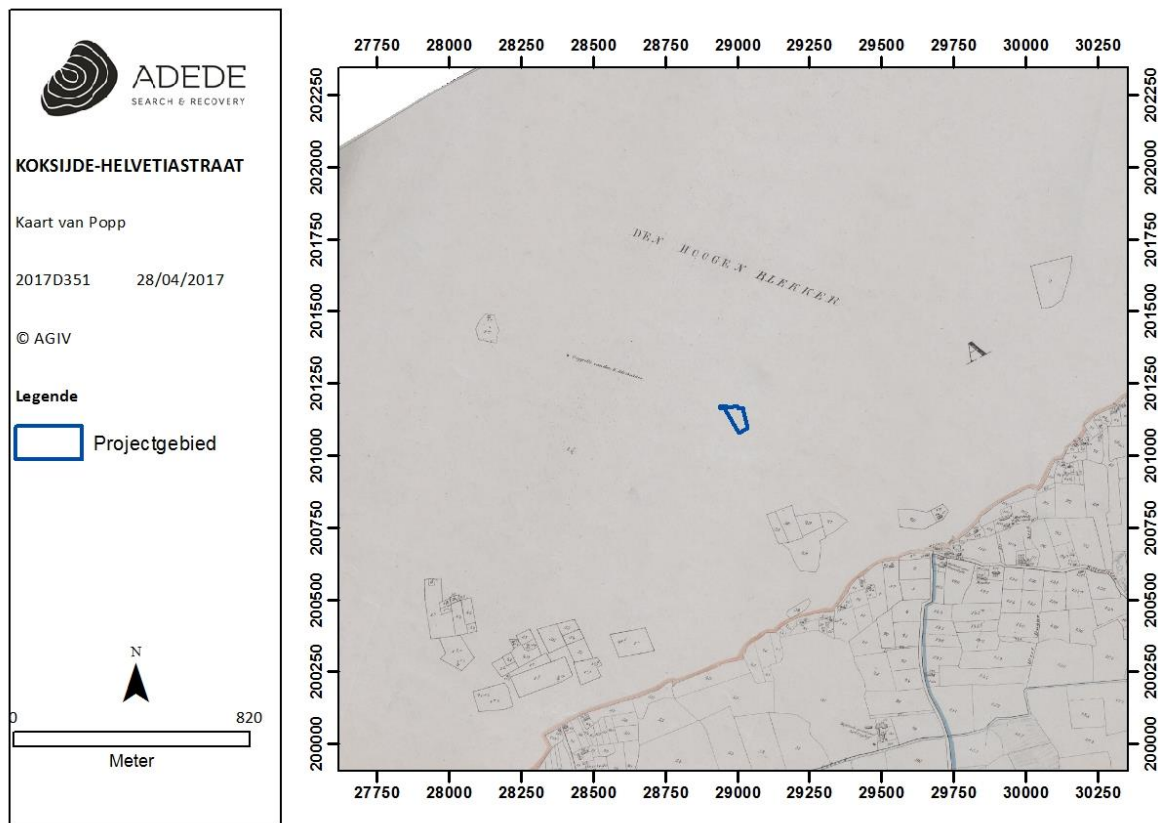
Deze gedetailleerde kaart geeft het onderzoeksgebied weer binnen een duinenlandschap. Koskilde ligt iets meer naar het zuidoosten en is beduidend kleiner. De kerk met omliggend kerkhof is nog steeds zichtbaar. De ruïnes van de abdij en de kappel worden weergegeven ten noordwesten van het onderzoeksgebied ten gevolge van een verschuiving

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

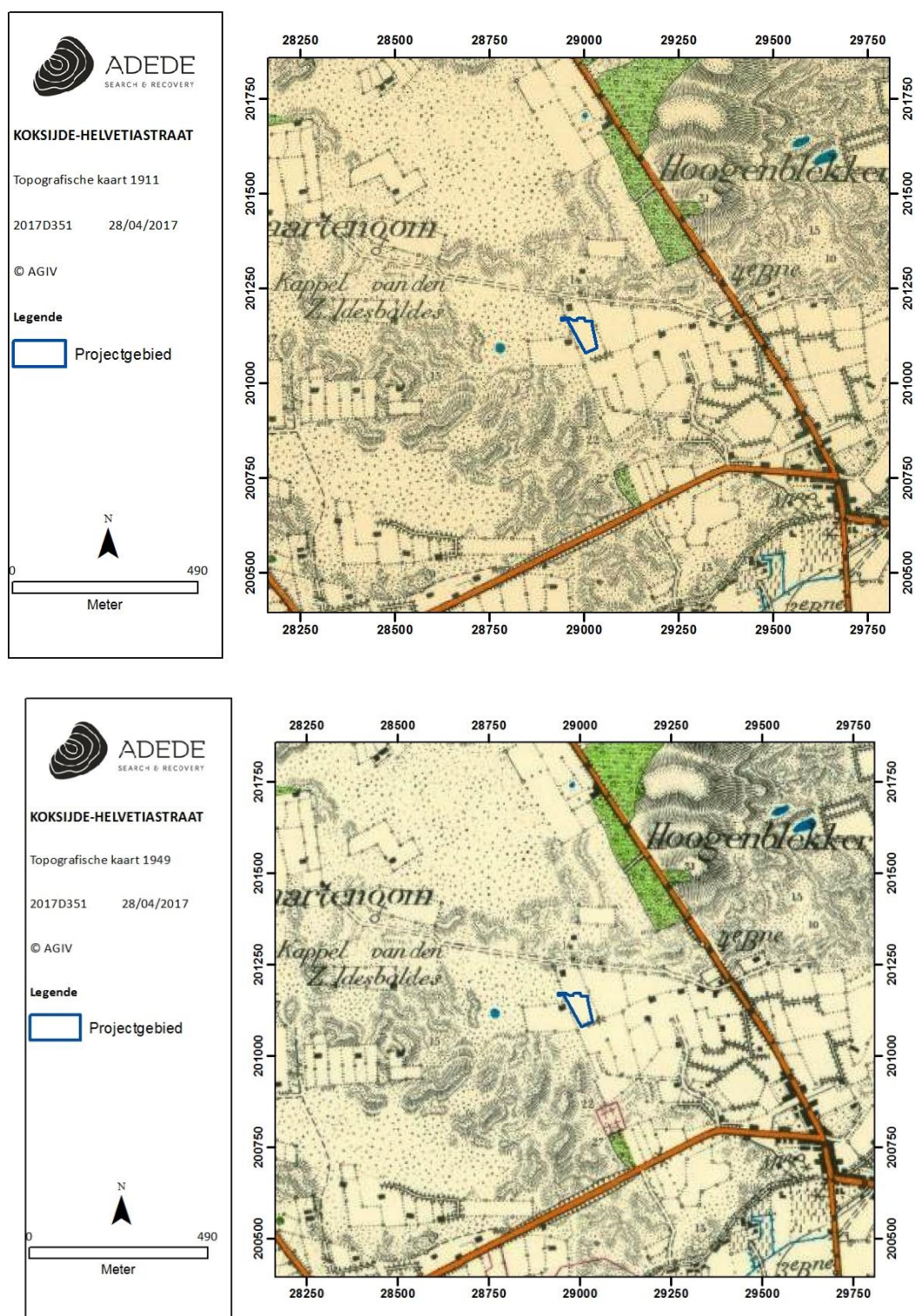
De Popp kaart laat toe een eerste vorm van percellering vast te stellen ten zuidoosten van het onderzoeksgebied binnen de duinengordel.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.2.6 Topografische kaarten 1911 & 1949

Zoals eerder beschreven tijdens de historische situering is het wachten tot de aanleg van de Zeelaan en de haaks daaropliggende abdijbaan voordat men een ontwikkeling van de directe omgeving van het onderzoeksgebied kan vaststellen. Verschillende percelen doen zich voor in de omgeving met een wijdverspreide en losstaande bebouwing.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de topografische kaarten uit 1911 en 1949.

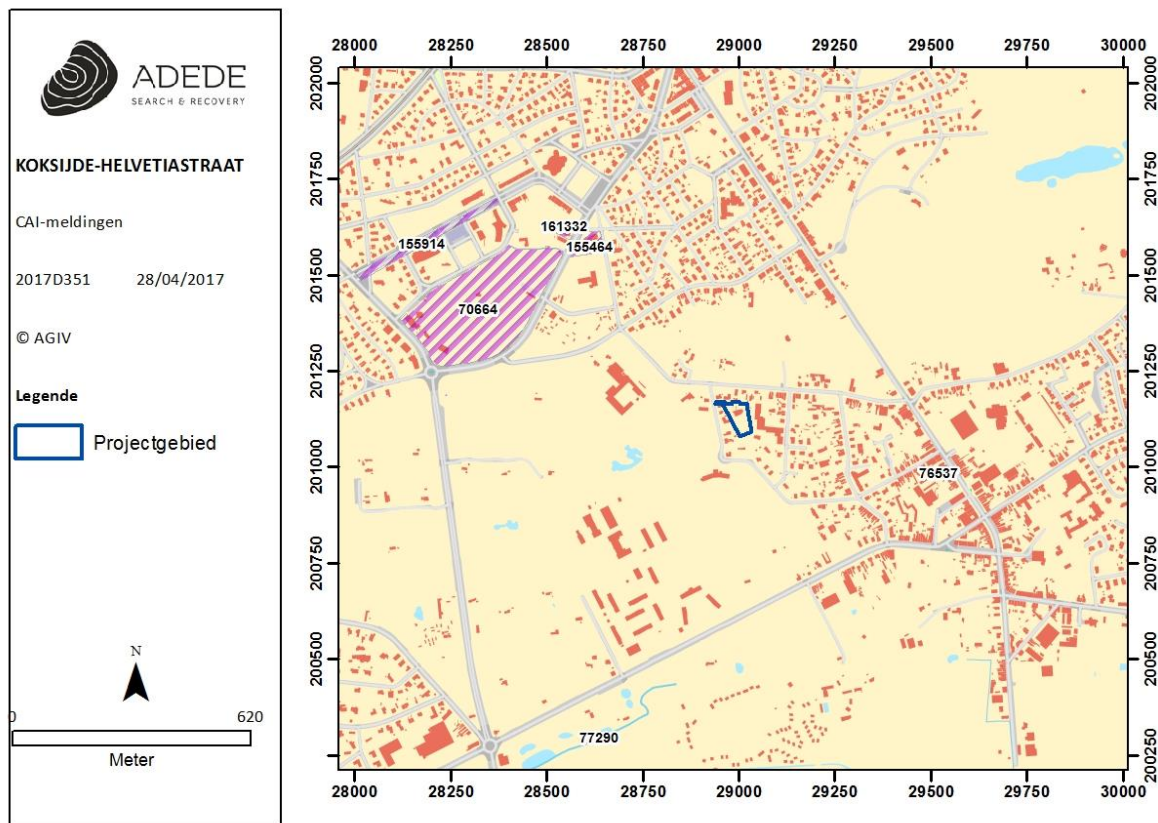
3.3.2.7 Orthofoto's 1971 & 1979 – 1990

Een evolutie van het onderzoeksgebied doet zich voor doorheen de 20^e eeuw. Op de eerste luchtfoto is het plangebied zelf nog steeds onbebouwd en grotendeels bedekt door loofbomen. Op het tweede fragment is de bestaande villa reeds ingeplant met een toegangsweg tot de Helvetiastraat. Het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied is nog steeds bebouwd. Ten oosten ervan bevindt er zich nog steeds woningbouw, in tegenstelling tot de huidige loodsen.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op luchtfoto's uit 1971 en 1979-1990.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Figuur 18. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

De belangrijkste archeologische site in de nabijheid is de abdij Ten Duinen op CAI locatie 70664. Op de site werden sinds 1897 verschillende opgravingscampagnes georganiseerd. De opgravingen hebben vooral zaken tussen de 12e (stichting van de abdij) en 16e eeuw aan het licht gebracht, hoewel ook een oudere begraafplaats (voor de 12e eeuw) werd onderzocht. In 2010 werd bij weg- en rioleringswerken in de Ter Duinenlaan een archeologisch onderzoek uitgevoerd CAI locatie 155914. Het betrof de zone van de begrenzing van het oude abdijsdomein. Een 15m brede gracht werd aangetroffen, waarbij vermoedelijk ook de poort (Warandepoort) gelokaliseerd werd.¹⁵ Bij een werfcontrole tussen de Jaak Van Buggenhoutlaan, de Gevaertlaan en de Parnassiusstraat werden de restanten van de omheiningsmuur van de abdij aangetroffen, waarbij ook drie munten uit de 16e eeuw aangetroffen werden (CAI Locatie 155464).

Ten zuidoosten werden er op locatie 76537 tijdens graafwerken vlakgraven aangetroffen, bestaande uit kuil en kistbegroavingen. Deze werden aangetroffen onder een stuifzandlaag van 1.5m tot 2m diep en deze waren tot op 1 meter diep ingegraven. Vermoedelijk bevond zich op deze locatie Oud Koksijde

en meer bepaald het kerkhof ervan dat in 1706 werd opgegeven na de overstuivingen door de Galloper. Zo zouden er ook archeologische vondsten in de jaren 30 aan het licht gekomen en zijn bij graafwerken aan de Helvetialaan¹³ waarbij graven en bouwwerken aan het licht kwamen van deze kerk en de vondst van een grafplaat van een kerkmeester. De exacte locaties hiervan zijn niet gekend.

¹³ TERMOTTE, 1985, pp. 79

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

Archeologische waardering

Hoewel de aan- of afwezigheid van archeologische restanten ter hoogte van het onderzoeksgebied niet ontegensprekelijk konden aangetoond worden, is het bureauonderzoek er wel in geslaagd een archeologische verwachting naar voren te schuiven.

Aan de hand van de geraadpleegde historische kaarten wordt gauw duidelijk dat het onderzoeksgebied geen deel uitmaakte van de ontwikkeling van de kern van Koksijde, die zich eerder ten zuidoosten van het onderzoeksgebied zou bevonden hebben en zich in zuidoostelijke richting verplaatste doorheen de 18^e eeuw. Daarnaast wordt er gesproken over overstuivingen die uiteindelijk een destructieve invloed hadden op de Abdij Ter Duinen waarbij deze verlaten werd in 1566. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied werden vlakgraven aangetroffen, vermoedelijk behorend tot de oude kern van Koksijde die zich bevonden onder een overstuivingspakket van 1.5m tot 2 meter diepte. Oudere restanten van oudere nederzettingen, zelfs teruggaand tot de metaaltijden, zijn hier niet uit te sluiten, hoewel op dit ogenblik te Koksijde nog geen vondsten zijn gedaan die teruggaan tot deze periodes.

De Landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied beperkt de verwachting enigszins, door zijn ligging binnen de duinengordel en gezien de late ingebruikname van de omgeving, wordt ook tijdens de middeleeuwen een beperkte verwachting naar voren geschoven, zeker gezien de aanwezigheid van de abdij in relatief nabije omgeving die de groei van de nederzetting belemmerde (supra).

Potentieel tot kennisvermeerdering & afweging verder onderzoek

Ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen en het feit dat niet alle beantwoord werden, dient het potentieel tot kennisvermeerdering afgewogen te worden tegenover de kosten van vervolgonderzoek.

De archeologische verwachting is eerder beperkt tot matig te noemen waardoor de trefkans enigszins bepaald wordt door de grootte van het onderzoeksgebied. In deze situatie wordt het perceel verkaveld in 2 loten met een gekend bouwoppervlakte waarbinnen nieuwbouw gerealiseerd mag worden. Het grootste perceel met een totale oppervlakte van ca. 2500m² is reeds bebouwd waarbij de bestaande woning met bijhorend zwembad zal behouden worden. Daarnaast is er het zuidelijke lot met een oppervlakte van ca. 1670m². De voorziene bouwoppervlaktes bedraagt 585m² bij het zuidelijke

perceel. Hoewel dit het bouwoppervlakte bedraagt, zal de afgebakende zone niet volledig bebouwd kunnen worden¹⁴. Daarnaast zal er verharding aangelegd worden aan de oostzijde van het terrein. Door het beperkte, versnipperde oppervlak waarop de ingrepen zullen plaatsvinden is er slechts een klein kennisvermeerderingspotentieel bij verder onderzoek waarbij de kosten van verder (voor)onderzoek niet opwegen tegenover de verwachte kenniswinst die dit met zich meebrengt. Bijgevolg acht ADEDE bvba verder onderzoek niet noodzakelijk.

4.2 Besluit breed publiek

De opdrachtgever wenst het bestaande perceel op te splitsen in twee loten waarbij de bouwzone bij één lot voorzien is op een oppervlakte van ca. 2500m² en het tweede op een oppervlakte van ca. 1670m². Aan de hand van het uitgevoerde bureauonderzoek, opgesteld om een inschatting te maken van het archeologische potentieel ter hoogte van het onderzoeksgebied, werd duidelijk dat verder vooronderzoek niet opweegt tegenover de daarmee gepaard gaande kosten en wordt bijkomend onderzoek bijgevolg niet geadviseerd.

¹⁴http://www.koksijde.be/sites/default/files/media/grup_6_duinpolderovergang.pdf & http://www.koksijde.be/sites/default/files/media/grup_koksijde_centrum_voorschriften.pdf

5 Bibliografie

Bogemans F., 2007, Toelichting bij de tertiairgeologische kaart, kaartblad 4-5-11-12, Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

Bogemans F., 2005, Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

GOOSSENS, M. & TERMOTE, J. 1995: Het uithof Ten Bogaerde in Koksijde, M&L Monumenten en Landschappen 14.1, 49-59.

TERMOTE, J. 1985: Sporen van het verdwenen dorp Koksijde (W. VL.), Archeologie 1985/2, 79.

TERMOTE, J. 2011: Cultuurhistorische atlas van de Westhoekdorpen, Een historisch-topografisch onderzoek van de dorpen in de Franse en Vlaamse Westhoek.

VAN ROOYEN, H. 2003 Abdij Ten Duinen 1138, Openbaar Kunstbezit Vlaanderen, Brugge, 43

Van Ranst E. & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor Bodemkunde, Gent.

Websites

http://www.koksijde.be/sites/default/files/media/grup_koksijde_centrum_voorschriften.pdf

http://www.koksijde.be/sites/default/files/media/grup_6_duinpolderovergang.

<http://www.geopunt.be>

<http://www.dov.vlaanderen.be>

<http://www.cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.inventaris.onroenderfgoed.be>

Coverblad

Uitsnede van het plan van de Duinenabdij (Pieter Pourbus) ,

https://nl.wikipedia.org/wiki/Abdij_Onze-Lieve-Vrouw_Ten_Duinen#/media/File:Ten_Duinen.jpg
geraadpleegd op 03/05/2017

6 Lijst van plannen

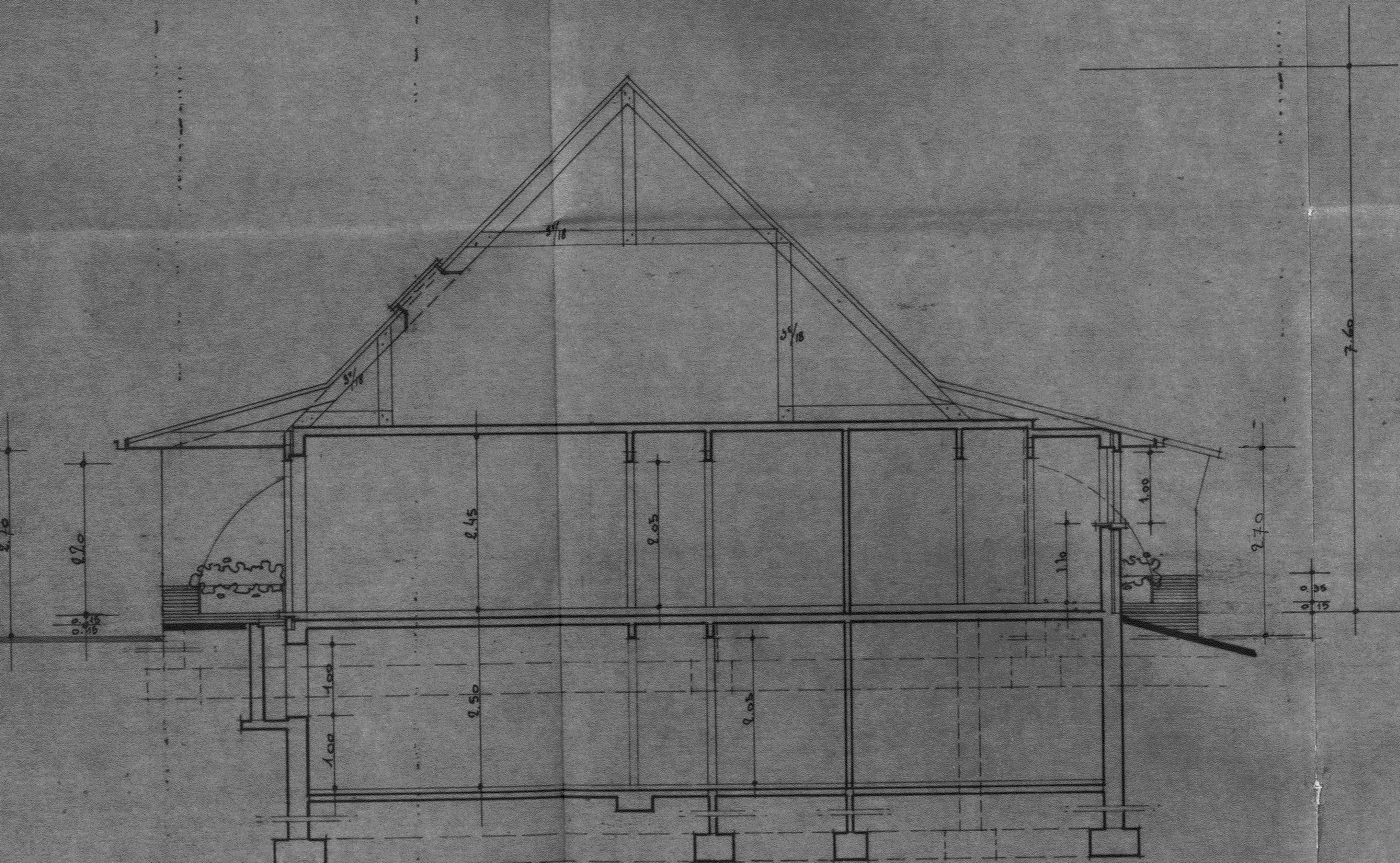
Plan nr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1:7000	digitaal	28/04/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1:400	digitaal	28/04/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1:400	digitaal	28/04/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1:400	digitaal	28/04/2017
0005	Inplantingsplan bestaande situatie projectgebied.	1:500	digitaal	28/04/2017
0006	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1:500	digitaal	05/05/2017
0007	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m.	1:25000	digitaal	28/04/2017
0008	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m (Detail).	1:1200	digitaal	28/04/2017
0009	Projectgebied op de tertiair geologische kaart.	1:20000	digitaal	28/04/2017
0010	Projectgebied op de quartair geologische kaart.	1:20000	digitaal	28/04/2017
0011	Projectgebied op de bodemtypekaart.	1:5000	digitaal	28/04/2017
0012	Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, opname 2016.	1:20000	digitaal	28/04/2017
0013	Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart der Vlaamse gemeenten.	1:5000	digitaal	28/04/2017
	Projectgebied op de overstromingsgevoeligheidskaart.	1:10000	digitaal	28/04/2017
0014	Projectgebied op het bodemgebruiksbestand, opname 2001.	1:2000	digitaal	28/04/2017
0015	Projectgebied op het gewestplan.	1:5000	digitaal	28/04/2017
0016	Projectgebied op kaart van Fricx.	1:50000	analoog	28/04/2017
0017	Projectgebied op kaart van Ferraris.	1:20000	analoog	28/04/2017
0018	Projectgebied op Atlas der Buurtwegen	1:20000	analoog	28/04/2017
0019	Projectgebied op topografische kaart van Vandermaelen.	1:20000	analoog	28/04/2017

0020	Projectgebied op kaart van Popp.	1:20000	analoog	28/04/2017
	Topografische kaart 1911.	1:12000	analoog	28/04/2017
	Topografische kaart 1949.	1:12000	analoog	28/04/2017
0021	Projectgebied op luchtfoto uit 1971.	1:2000	digitaal	28/04/2017
0022	Projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990.	1:2000	digitaal	28/04/2017
0023	CAI-locaties ten opzichte van het projectgebied.	1:15000	digitaal	28/04/2017

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 15 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 16 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 17 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 18 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 19 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 21 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 22 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 23 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 24 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 25 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.	- 28 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 29 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 30 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 31 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 32 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de topografische kaarten uit 1911 en 1949.	- 33 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op luchtfoto's uit 1971 en 1979-1990.	- 34 -
Figuur 18. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 35 -

8 Bijlage

FONDERINGEN OP VASTE GROND

D O O R S N E D E .

